

per mail
mijnbouwvergunningen@minezk.nl

Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Directie Transitie Diepe Ondergrond
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

ZIENSWIJZE

Sint Isidorushoeve, 1 oktober 2024

Geachte heer/mevrouw,

Hiermee dient de

Stichting Laat Haaksbergen niet zakken (hierna: de Stichting)
Beckummerweg 11
7482 ST Sint Isidorushoeve

een zienswijze in tegen het besluit van 22 augustus 2024:
V12182: Ontwerpbesluit tweede fase omgevingsvergunning bouwen
zouthuizen H-01, H-02, H-03, H-04, H-05, H-07, H-08 en H-09 voor
zoutwinning Haaksbergen

Deze zienswijze wordt tevens ingediend door 188 individuele
belanghebbenden, waarvoor de Stichting optreedt als
gemachtigde/belangenbehartiger. Een lijst met indieners maakt onderdeel uit
van deze zienswijze en de bijbehorende machtigingen kunnen op uw verzoek
digitaal worden toegezonden.

Inleiding

In grote lijnen zijn wij van mening dat de verleende vergunning in strijd is
met de wet- en regelgeving en niet voldoet aan de algemene beginselen van
behoorlijk bestuur. Het veiligheidsbelang van de bewoners in het gebied is
ondergeschikt gemaakt aan het relatief kleine belang van zoutwinning voor
Nederland, alsmede aan het financiële belang van een buitenlandse
multinational. Er is in de verleende vergunning volstrekt onvoldoende
aandacht besteed aan de belangen en veiligheid van de bewoners van het
gebied.

Overigens vinden wij het zeer bijzonder dat de vergunning wordt verleend en
gepubliceerd in een vakantieperiode van onze omgeving en er in wordt
genoemd dat er publicatie plaatsvindt via het plaatselijke blad 'Rond
Haaksbergen'. Publicatie in Rond Haaksbergen heeft echter pas een week
later plaatsgevonden, aangezien dit weekblad niet uitkwam in de week van
publicatie. Wij vinden dat zeer onzorgvuldig en, zeker daar aan deze

vergunning een zienswijze-termijn is verbonden, ook zeer kwalijk richting de direct betrokkenen.

1. Onrechtmatige VvgB

Wij zijn van mening dat de Verklaring van geen Bedenkingen op een onrechtmatige manier tot stand is gekomen en derhalve als een onrechtmatig besluit ex artikel 6:162 BW moeten worden aangemerkt.

Deze verklaring is onder een dermate grote druk van de zijde van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (nu: Ministerie van Klimaat en Groene Grond) tot stand gekomen, dat niet van een onafhankelijke en democratische handeling kan worden gesproken. Derhalve menen wij dat de VvgB onrechtmatig is, waardoor tevens onderhavige vergunning onrechtmatig is.

De besluitvorming in de gemeenteraad van Haaksbergen is door uw Ministerie beïnvloed door eerst de heer Bernard Wientjes en daarna de heer Han ten Broeke naar Haaksbergen te sturen om het besluit van de gemeente Haaksbergen te beïnvloeden. Deze inmenging van uw Ministerie is volstrekt onrechtmatig daar dit het onafhankelijke democratische proces van de gemeenteraad in Haaksbergen heeft overruled. De powerplay die door de heren is gebruikt (namens uw Ministerie) is totaal niet onafhankelijk geweest, al hebben beide heren dat wel willen uitdragen. Vooral de stukken die we (op grond van de Woo-procedure) hebben ingezien met betrekking tot het aanstellen van de heer Bernard Wientjes geven voldoende aan dat hier een directe sturing is geweest vanaf uw Ministerie.

Daarnaast heeft Nobian, door middel van het plotseling toezeggen van een grote zak met geld aan de gemeente Haaksbergen, het democratische proces onrechtmatig willen beïnvloeden. Vooral door het tijdstip waarop dit geld is geboden mag gezien worden als een oneigenlijke beïnvloeding van het proces.

Het op deze manier beïnvloeden van een democratisch proces is wettelijk gezien ten strengste verboden; het aanbieden van geld voor het verkrijgen van een omgevingsvergunning is zelfs strafrechtelijk vervolgbaar.

Verschillende raadsleden van de gemeente Haaksbergen hebben als reden van het stemmen voor de VvgB de financiële bijdrage van Nobian en de druk van het Ministerie aangegeven. Ook het mogelijk aansprakelijk worden gesteld door Nobian bij het weigeren van de VvgB is voor enkele raadsleden van belang geweest. Slechts een enkeling heeft op basis van de omgevingsaspecten, waarop de beslissing zou moeten worden gebaseerd, een oordeel gegeven.

Het mag wel duidelijk zijn dat een 'normale' burger geen omgevingsvergunning zal verkrijgen als hij de gemeente een zak met geld toezegt. Kennelijk kan dat wel als een multinational dat doet. Een zeer schandelijke zaak.

2. Ruimtelijke invloeden

In de vergunningsaanvraag wordt er gesproken over het oprichten van 8 zoutwinningslocaties. Deze locaties zijn qua afmeting en hoogte in het geheel niet landschappelijk inpasbaar; het zijn meerdere industrieterreinen in agrarisch gebied met landschappelijke waarde.

De locaties zijn te groot, het zijn er te veel en ze liggen er te lang qua tijd. Er wordt afstand genomen van het kleinschalige karakter van zoutwinning in Hengelo en Enschede in het verleden. Dat de zouthuisjes in overleg met omwonenden zijn samengesteld neemt nog niet weg dat de omvang ervan (waar tijdens de samenstelling werd gesproken over één zouthuisje per locatie; dat zijn er, zonder overleg, twee geworden per locatie) niet landschappelijk is in te passen.

Het blijven grote bouwwerken in een omgeving waar dit niet hoort en niet past. Dit project heeft een industrieel karakter en bijbehorende uitstraling welke in het geheel niet past in de visie van de Gemeenteraad Haaksbergen.

Bij de aanvraag wordt het tijdelijke karakter van de winningslocaties benadrukt. In de Omgevingswet wordt de volgende omschrijving gegeven voor een tijdelijk bouwwerk:

"bouwwerk met een instandhoudingstermijn van ten hoogste 15 jaar op dezelfde locatie."

Nobian geeft aan dat de totale periode waarover de winning- en afkoelingsperiode en de afsluiting van de cavernes 14 jaar is. Dit is echter in het geheel onmogelijk. De winning- en afkoelingsperiode is al eerder gesteld op een totale periode van 12 tot 15 jaar, waarbij nog in geheel niet rekening is gehouden met de afsluiting van de cavernes, die nog zeer onzeker is. Hierdoor vallen deze niet onder de term 'tijdelijk' en dienen dan ook niet als tijdelijk bouwwerk behandeld te worden.

Verder zijn de vervolgfases niet in dit vergunningstraject benoemd, maar fase 2 en 3 zijn al meermaals openlijk besproken. Dit vervolg van winning kan niet los worden gezien van fase 1 en is geconcentreerd in zo'n klein gebied, waardoor het tijdelijke karakter van deze zoutwinning linea recta naar de prullenbak kan. Dit winningsgebied is bij vergunningverlening veroordeeld tot decennia zoutwinning met bijbehorende overlast.

Dit alles in een gebied waar tevens plannen zijn voor eventuele uitbreiding woningbouw door de gemeente Haaksbergen. Door de plannen van zoutwinning kan het niet anders dan dat woningbouw zal worden tegengewerkt.

Wij verwachten tevens dat door de onzekerheden en risico's van de geplande zoutwinning waardevermindering van bouwgrond en bestaand onroerend goed in het gebied zeker aan de orde zal zijn. Wie wil er nu, met de Groningse taferelen in het achterhoofd, een woning gaan bouwen of kopen in een mijnbouwgebied?

Ook de toeristische waarde van het huidige landschap wordt aangedaan door deze plannen, zeker met de uitstraling van industrieterreinen. De terreinen worden volgens de plannen ingepast door het plaatsen van begroeiing (houtwallen) en zo uit het zicht onttrokken. Een houtwal is echter pas op zijn kracht wanneer deze een jaar of 7 oud is; dan is het terrein uit het zicht. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren moeten er echter wel eerst houtwallen worden verwijderd, die juist van grote invloed zijn op het karakter van de omgeving.

De gebouwen (die in principe meer dan 5 meter hoog zijn, echter 'slechts' 5 meter boven het maaiveld uitkomen) zullen lang in het zicht blijven, dus een behoorlijk deel van de bestaansperiode van het terrein. De begroeiing (met name bomen) en de habitat van dieren worden verstoord en ook het wijzigen van de grondwaterstand heeft negatieve gevolgen voor het landschap.

In de gehele aanvraag wordt de verwachte overlast voor huidige bewoners afgedaan als minimaal of te verwaarlozen en nergens tegen afgewogen. Diverse transportbewegingen, geluidsoverlast, lichtoverlast, horizonvervuiling en dergelijke zijn onvoldoende meegewogen of als laag risico afgedaan, terwijl deze voor de werkelijke bewoners een wezenlijke negatieve impact zullen hebben. Zeker gedurende de aanlegfase van de nieuwe winlocaties, maar ook tijdens de gebruiksfase; er vindt immers ook periodiek onderhoud plaats en er zijn dagelijks transportbewegingen van en naar de winlocatie. Deze effecten zijn te voorkomen door niet te boren in bewoond gebied.

Niet te onderschatten is de impact die dit zal hebben voor de bewoners. Meerdere bewoners hebben aangegeven nu al slapeloze nachten te hebben van de gevolgen die de zoutwinning in hun achtertuin zal hebben. Tijdens de bewonersbijeenkomsten heeft Nobian de angst voor overlast nimmer kunnen wegnemen en zelfs gebagatelliseerd, waardoor de angst alleen maar groter is geworden. Zoals hierboven reeds opgemerkt zal vooral tijdens de bouw van de boorlocaties, maar ook zeker tijdens het boren zelf en bij het onderhoud, de overlast zeer groot zijn voor de bewoners.

Het is dan ook niet te begrijpen dat er bij de aanvraag geen verkeersplan is ingediend, waardoor de bewoners kunnen inschatten wat de gevolgen van de transportbewegingen, vooral tijdens de aanlegfase, zullen zijn. Kunnen de kinderen wel veilig over straat? Er zullen zeer grote transportmiddelen worden ingezet, ook bij het onderhoud, waardoor de veiligheid van de omgeving in het geding is. Een degelijk verkeersplan is dan ook een must bij een dergelijke aanvraag.

3. Stikstof uitstoot en omgevingseffecten

Onderdeel van de MER is de berekening van de stikstofuitstoot die gevolgen kan hebben voor Natura 2000 gebieden.

Van groot belang is de uitspraak van de Raad van State (ECLI:NL:RVS:2022:3159) met betrekking tot de stikstofemissie, die onvoldoende is berekend. Daar waar Nobian zich beroept op het kunnen boren en verder uitvoeren van het project zonder significante gevolgen voor Natura 2000 gebieden, wordt dat niet aannemelijk geacht.

In voornoemde uitspraak van de Raad van State wordt onder meer in overweging 38.5 gesteld:

'... Verder is in de TNO-notitie onder meer gewezen op de mogelijkheid dat de emissies van nieuwe machines (die voldoen aan Stage V eisen) in de praktijk tegenvallen. Daarnaast is erop gewezen dat de overstap naar nul-emissie werktuigen op korte termijn mogelijk is voor klein, en beperkt voor middelgroot, materieel. Voor groter materieel zijn nul-emissie machines nog in ontwikkeling. Ook de ontwikkeling van laadinfrastructuur op de bouwplaats is nog een belangrijk ontwikkelpunt rondom nul-emissie werktuigen, aldus de TNO-notitie'.

Door TNO wordt derhalve zeer in twijfel getrokken of nul-emissie voertuigen en machines, zeker voor groot materieel, wel de nodige resultaten zal opleveren. Dit zal naar onze mening echter niet op de waarde komen, die volgens de Raad van State dient te worden aangehouden:

1. Elektrisch boren wordt uitgevoerd met opgewekte stroom uit dieselgeneratoren;
2. Van een tijdelijk karakter is geen sprake;
3. Stikstofemissie in de aanlegfase moet meegenomen worden.

Beoordeling van stikstofemissie in de aanlegfase en de verdere winactiviteiten wordt stelselmatig onderschat. Grijs stikstof door booractiviteiten wordt veroorzaakt door gebruikt te maken van dieselgeneratoren, allerhande ondersteunende werkzaamheden en zwaar (diesel) transport. In de winfase kan je denken aan het energieverbruik van enorme pompen die 8 miljoen m3 water over een afstand van 15 kilometer (heen en terug) moeten verplaatsen. In het geredigeerde rapport van Royal Haskonig en Antea Group worden deze berekeningen in december 2023 geactualiseerd en blijkt dat er geen verstorende stikstofemissie is bij aanleg en winning.

Dat bevreemdt ons ten eerste en wij vragen ons dan ook af in hoeverre dit onafhankelijke rapporten zijn. Daarnaast hebben we zeer grote vraagtekens bij deze handelwijze; na afgifte van de VvgB zijn er aanpassingen gedaan waarover de gemeenteraad van Haaksbergen had dienen te oordelen.

Onze conclusie is dat weliswaar door Nobian uitstoot beperkende maatregelen worden getroffen, maar boren zonder uitstoot is niet mogelijk. De zoutwinning gaat de ruimte voor stikstofemissie van huidige agrariërs in het gebied en ver daarbuiten innemen en daarmee deze bedrijven beperken in hun bedrijfsvoering en toekomstplannen.

4. Waterhuishouding

Het waterverbruik en onttrekking blijft een mysterie waar zelfs het Waterschap geen antwoord op heeft, maar wel vragen over heeft gesteld en een niet bindend advies over heeft ingediend. Nobian pretendeert een grote mate van hergebruik van water na indamping. Voor het verzadigen van 2,5 miljoen ton zout per jaar is hoe dan ook ruim 8 miljoen m3 zoet water benodigd.

Voor het indampen van 8 miljoen m3 met pekkel verzadigd water is omgerekend 440 miljoen m3 gas benodigd. Dit is ongeveer een tiende van de totale gaswinning in het Groninger gasveld van 2021.

Voor zowel de stikstofemissie als de waterhuishouding verklaart dit ook direct de roep om verduurzaming bij Nobian. Met deze verduurzaming wordt zeer waarschijnlijk bedoeld de vermindering van de gas-, elektriciteit- en dieselconsumptie én circulatie van watergebruik, wat gezien het totale verbruik eerder een must voor overleving en maatschappelijk draagvlak is dan een verduurzamingsmaatregel.

Voor deze verduurzaming heeft EZK 290 miljoen beschikbaar gesteld aan Nobian, waardoor de winning van de Nederlandse delfstoffen nog meer geld kost dan het oplevert, nu de winsten ervan naar het buitenland worden gevoerd. In plaats van dit bedrijf, dat genoeg winst maakt over onze ruggen, te verplichten zelf te investeren in verduurzaming, kan de Nederlandse belastingbetaler ervoor opdraaien, terwijl de belastingbetaler er geen enkel voordeel bij heeft, maar wel veel ongemak.

Daarnaast vragen wij ons af wat een dergelijke onttrekking van water gaat inhouden voor de grondwaterstand en welke gevolgen dat heeft voor de bodemdaling. De afgelopen tijd zijn kelders in het winningsgebied ondergelopen en kruipruimtes staan vol met water. Houdt dat in dat door bodemdaling er kans is op een verhoogde grondwaterstand? Dan kunnen we onze voeten niet meer droog houden in de winterperiode.

Tevens wordt er door Vitens geklaagd over de droge zomers in Nederland, vooral in Oost Nederland op de droge zandgronden, waardoor de drinkwatervoorziening onder zware druk komt te staan. Is het dan logisch dat er zoveel water aan de natuur wordt onttrokken om zout te kunnen winnen?

Wij zien hier een negatief causaal verband tussen leefbaarheid van Nederland en economisch gewin, met financiële voordelen, voor een multinational.

5. Landschapsinpassing

Door Nobian wordt, onder andere in de vele advertenties die men plaatst in de regionale pers, aangegeven dat men al meer dan 100 jaar zout wint in Twente en dat er in die tijd nauwelijks incidenten hebben plaatsgevonden. Dit is echter volledig buiten de waarheid.

Er hebben in Twente vele incidenten plaatsgevonden met de zoutwinning, echter door Nobian worden uitsluitend de incidenten met betrekking tot de Mijnbouwwet benoemd (verticale boring) en niet de overige incidenten. Die incidenten heeft men getracht buiten de openbaarheid te houden. Meerdere incidenten, die onder meer vallen onder de Flora en faunawet, maar ook andere wetten, zijn onderhands afgehandeld, zonder melding bij de instanties. Dit wordt actief gepropageerd door de buitendienst van Nobian. Het is maar de vraag in hoeverre dat rechtmatig is geweest.

Wat echter zeker is, is dat de zoutwinning zoals we die kennen uit Boekelo, Hengelo en Enschede, niet is te vergelijken met de zoutwinning in

Haaksbergen/Sint Isidorushoeve. De zouthuisjes worden behoorlijk groter en derhalve een aantasting van het landschap. Ondanks het feit dat Nobian stelt dat het de gebouwen laat opgaan in het landschap, zal er altijd sprake zijn van 16 (2 per caverne) opeenvolgende industriële gebouwen. Deze gebouwen en de verharding rondom zijn vele malen groter dan de zouthuisjes die we gewend zijn in Twente.

Daarnaast heeft de gemeente Haaksbergen onlangs nog aangegeven dat de essenlandschappen in en rondom Haaksbergen in stand moeten blijven en daar mag onder meer geen woningbouw plaatsvinden. Eén van die essenlandschappen is de omgeving waarvoor Nobian nu vergunning heeft gekregen om het landschap te ontwikkelen naar zoutwinning. Dit gebied is niet geschikt voor woningbouw, dus ook niet voor mijnbouw. De verleende vergunningen staan dan ook geheel haaks op het gemeentelijke beleid.

6. Cavernes

De cavernes zijn (hart op hart) op een onderlinge afstand van 300 meter ontworpen. Wij menen dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar het ontwerp van het caverneveld en de cavernes in relatie met de bodemdaling. Uit onderzoek (bijlage winningsplan BGR juli 2000) blijkt namelijk dat vergroting van de onderlinge afstand tussen de cavernes met 200 meter leidt tot een vermindering met een 17-voud aan bodemdaling. Tevens heeft vermindering van de diameter van de cavernes invloed op de bodemdaling. Bij verkleining van de diameter van 125 meter naar 100 meter vindt er een halvering van de bodemdaling plaats. Dus in plaats van de cavernes op 300 meter afstand van elkaar te plaatsen, maar op 500 meter van elkaar en de diameters van 125 meter naar 100 meter te verkleinen levert heel veel meer veiligheid voor de bewoners op.

Wij zijn dan ook van mening dat hier meer onderzoek naar gedaan moet worden, want de veiligheid van de bewoners dient de hoogste prioriteit te hebben. Wij vinden het onvoorstelbaar dat zowel de vergunning-aanvrager als de vergunningverlener als ook de toezichthouder op geen enkele manier onderzoek heeft verricht naar bovenstaande. Dit had zeker een onderdeel moeten zijn van de MER.

7. Gevolgen voor de bewoners

Het zal niet vreemd overkomen dat de bewoners van het gebied niet staan te springen om zoutwinning in hun leefomgeving. Bewoners zijn er niet gerust op dat verzakkingen, licht- en geluidsoverlast en trillingen hun leefomgeving niet zal beïnvloeden. Men vreest voor psychische invloeden (stress) en zijn bang voor de toekomst.

Hierbij moet niet vergeten worden dat het hier gedeeltelijk bewoners betreffen die van generatie op generatie in dit gebied wonen en hun werkzaamheden hier verrichten. Zij worden nu geconfronteerd met vervuiling en verstoring van het landschap, overlast van verkeer voor hun kinderen en dieren, waardedalingen van hun landgoed en boerderijen/huizen en grondwatervervuiling. Hun leefgenot wordt sterk negatief beïnvloed.

Er zijn daarnaast ook andere bewoners waarvan het woongenot sterk wordt beïnvloed, omdat de winning te dicht bij hun woningen wordt verricht; ze zijn bang voor een onomkeerbaar proces met blijvende schade voor hun woningen en het landschap.

Wat zeker van zeer groot belang is in onze gemeente, is dat het polarisatie in de hand werkt; het drijft mensen uit elkaar. Het omgevingsfonds belooft een bijdrage die de Gemeenteraad mag verdelen. Grondeigenaren zien een mogelijkheid om geld te verdienen aan verkoop van hun grond, terwijl andere bewoners in hun korte nabijheid industrieterreinen zien verrijzen.

Tenslotte

Haaksbergen en voornamelijk Sint Isidorushoeve zal voor minstens één generatie te maken krijgen met zware aantasting van natuur en milieu en aantasting van de gezondheid van de ongeveer 1.500 inwoners, zowel lichamelijk als geestelijk, vanwege de zekere gevolgen van zoutwinning in en rond het dorp. Als het aan Nobian ligt blijft het niet bij 8 boringen. Alle rapporten schrijven over een zoutwinning met 36 putten, liefst 2,5 miljoen kuub/put wat een winning van 75 jaar betekent. En dat alles om buitenlandse investeerders te laten profiteren van de Nederlandse grondstoffen. De opbrengst van de zoutwinning levert Nederland niets op, nee, het kost Nederland alleen maar geld en, nog veel belangrijker, het kost de gezondheid van Nederlandse inwoners.

Afsluitend

Zoals uit het voorgaande mag blijken, zijn wij van mening dat het onderhavige ontwerpbesluit dient te worden omgezet in een weigeringsbesluit.

Tenslotte verzoeken wij u ons alle relevante stukken toe te zenden die betrekking hebben op het ontwerpbesluit, uiteraard met uitzondering van de stukken die gepubliceerd zijn bij de bekendmaking van het besluit. Tevens verzoeken wij u ons afschriften toe te zenden van overige zienswijzen die zijn of worden ingediend naar aanleiding van het ontwerpbesluit alsmede ons de mogelijkheid te bieden hierop te reageren.

Met vriendelijke groet,

Namens het bestuur Stichting Laat Haaksbergen niet zakken

5.1.2.e

Bijlage:
- lijst gemachtigden